

Скомаровська А. І.

Вихователь ДНЗ №5

м. Бердичева,

наук. керівник: доц. Тарнавська Н. П.

Розвиток математичних здібностей дітей дошкільного віку засобами художньої літератури.

Одне з найважливіших завдань виховання маленької дитини - створення умов для розвитку її розуму, формування таких розумових умінь і здібностей, які дозволяють легко засвоювати нове.

Багатьма вченими підкреслюється значення дошкільного віку для інтелектуального розвитку людини, так як близько 60% здібностей до переробки інформації формується у дітей до 5-6 років. Однак це не означає, що потрібно прагнути вкласти в голову дитини якомога більше знань, відомостей, інформації. Значно важливіше навчити дошкільника мислити, розвивати самостійність, незалежність суджень та оцінок. Потрібно не тільки навчити відтворювати знання, а допомогти знаходити найбільш адекватний шлях рішення, пояснювати свій вибір, встановлювати залежності.

Величезну роль математичний розвиток грає в розумовому вихованні і в розвитку інтелекту дитини. Математика володіє унікальним розвиваючим ефектом. Її вивчення сприяє розвитку пам'яті, мовлення, уяви, емоцій; формує наполегливість, терпіння, творчий потенціал особистості. Формування елементарних математичних уявлень є засобом розумового розвитку дитини, її пізнавальних здібностей. Однак проблема формування та розвитку математичних здібностей дітей - одна з найменш розроблених на сьогодні методичних проблем дошкільної педагогіки [3].

Як вказує ряд дослідників (Н. Г. Білоус, Л. І. Божович, Н. І. Непомняща, Л. С. Славина, А. А. Смоленцева, А. А. Столяр, Т. В. Тарунтаєва, Г. І. Щукіна та ін.), система навчання, що склалася в дитячих дошкільних установах, недостатньо орієнтована на розвиток пізнавальних інтересів та інтелектуальних умінь дітей у процесі вивчення математики, що призводить до втрати інтересу, байдужого відношення до навчання вже в дошкільному віці і негативно впливає на весь хід розвитку особистості [8].

У той же час у структурі Базового компоненту дошкільної освіти підкреслюється, що освітній процес повинен відбуватися на доступних віку формах роботи з дітьми; повинен будуватися з урахуванням принципу інтеграції освітніх галузей відповідно до вікових можливостей та особливостей вихованців, специфікою й можливостями освітніх галузей; повинен передбачати вирішення освітніх програмних завдань у спільній діяльності дорослого і дитини, і самостійної діяльності дітей не тільки в рамках безпосередньої освітньої діяльності, але і при проведенні режимних моментів у відповідності зі специфікою дошкільної освіти та ін. [1].

Все це підтверджує надзвичайну актуальність проблеми пошуку адекватного змісту, методів і засобів математичного розвитку дошкільників.

Мета статті: проаналізувати процес розвитку математичних здібностей дошкільників за допомогою використання художньої літератури.

Метою педагогічної діяльності є створення умов для розвитку математичних здібностей у дітей дошкільного віку за допомогою художньої літератури.

Для досягнення мети, педагоги в своїй діяльності повинні:

- виробляти у дітей інтерес до самого процесу пізнавальної діяльності;
- сприяти самостійному знаходженню способів вирішення пізнавальних завдань; прагненню до досягнення пізнавальної мети;
- вчити встановлювати тимчасові відносини, порядковому і кількісному рахунку, визначати просторове розташування предметів;
- виховувати у дітей допитливість, ініціативність.

Система роботи з розвитку математичних здібностей у дошкільників з включенням в освітню діяльність художньої літератури передбачає два напрями: робота з дітьми, робота з батьками. Робота з дітьми. У групі має бути створено відповідні умови для формування елементарних математичних уявлень за допомогою художньої літератури. Роботу в створенні предметно-розвивального середовища доцільно розпочати з організації центру цікавої математики. Цей центр поповнюють матеріалами відображаючи інтеграцію з іншими видами дитячої діяльності в ДНЗ. Серед них художні твори, на основі яких діти могли б складати і вирішувати математичні завдання: самостійна ігрова діяльність, математичні свята і дозвілля. У системі роботи використовуються різноманітні літературні засоби (казки, історії, вірші, прислів'я, приказки). Це свого роду інтеграція художнього слова і математичного змісту.

Для досягнення очікуваного результату краще дотримуватися певної структури роботи художньою літературою математичного змісту наприклад:

- логічна розминка;
- читання та аналіз твору, драматизація;
- вивчення нового матеріалу;
- фізкультхвилинка, пальчикова гімнастика;
- закріплення нового матеріалу;
- розвиваюча гра, малювання, шнурівка.

У роботі слід підбирати такі прийоми, які стимулюють інтерес до математики:

1. Казки, які вже знайомі дітям за сюжетом.
2. Пальчикові гімнастики з використанням казкових персонажів або казковим сюжетом на початку діяльності.
3. Фізкультхвилинки, які підходили б під тематику. Якщо діяльність була рухливою, то фізкультхвилинку можна не проводити або ж підібрати більш спокійні завдання, наприклад, гімнастику для очей, артикуляційного апарату та ін.

При цьому застосовуються наступні методи і прийоми.

Традиційні:

- дидактичні ігри,
- логічні ігри.

Інноваційні:

- моделювання,
- математичні казки.

У дидактичних цілях часто використовуються твори, в назві яких присутні вказівки на числа (наприклад, «Дванадцять місяців», «Вовк і семеро козенят», «Трое поросят» і т.д.). «Колобок» познайомить з порядковим рахунком, «Теремок» та «Ріпка» допоможуть запам'ятати кількісний і порядковий рахунок, та ще й основи арифметичних дій [6]. Завдання з казковим сюжетом допомагають пов'язати набуті знання з навколишньою дійсністю, дозволяють застосовувати їх при вирішенні різних життєвих проблем, своїм конкретним змістом сприяють формуванню більш глибоких і ясних уявлень про числа і сенс вироблених над ними дій, наприклад: «Червона Шапочка принесла бабусі пиріжки з м'ясом і грибами. З м'ясом було 3 пиріжки, а з грибами - 2. Скільки всього пиріжків принесла дівчинка своїй бабусі?». Сюжет, образи персонажів, «мелодичність» мови твору (художній аспект) і «математична інтрига» являють собою єдине ціле [2].

Казка проникає і в інші види математичної діяльності дітей. Наприклад, використовується і такий вид казкового перевтілення як подорожі в ході безпосередньої освітньої діяльності, дозвіл, конкурсів, КВК. Такі подорожі включають в себе ряд завдань, об'єднаних однією темою або одним програмовим завданням.

Не меншу роль у розвитку елементарних математичних уявлень грають потішки, лічилки, небилиці, загадки та інші форми усної народної творчості, які розважають дітей і підтримують емоційний настрій. Ненав'язливо вони вчать дитину рахувати, порівнювати і узагальнювати.

Використання казкових сюжетів на заняттях, в дозвіллях та іграх з формування елементарних математичних уявлень в педагогічному процесі сприяють підвищенню настрою дітей, емоційного ритму, пошукової діяльності.

Не менш важливою умовою формування елементарних математичних уявлень у дітей є активна участь в освітньому процесі батьків.

Щоб батьків зробити дійсно рівноцінно відповідальними учасниками освітньо-виховного процесу потрібно: створити умови для сприятливого клімату взаємодії з батьками, встановити довірливі і партнерські відносини з батьками, залучати родину в єдиний освітній простір,

Для реалізації співпраці ДНЗ з родинами доцільно використовувати активні методи та форми роботи:

- батьківські збори;
- індивідуальні та загальні консультації;
- бесіди з дітьми та батьками;
- заняття за участю батьків;
- семінари-практикуми;
- виставки дитячих робіт, виготовлених разом з батьками;
- організація спільних свят і дозвілля;
- оформлення фото-монтажів;
- спільне створення предметно-розвивального середовища [2].

Батьківські збори важливо проводити в нетрадиційній формі. Починати збори можна з привітання, подяки за дітей, яких довірили виховувати. Використовуйте психологічні ігри, наприклад, «Будемо дружити», які об'єднують усіх дорослих. Такі ігри знімають психологічну напругу і допомагають батькам спільно обговорювати ситуацію або який-небудь питання протягом зборів. До зборів можна підготувати виставку дитячих робіт або фото-стенд, де використовуються фотографії сімейних альбомів, життя групи. Можна залучати батьків до створення дидактичних ігор і посібників з ФЕМУ для занять у групі. Наприклад, запропонуйте батькам зробити з дитиною міні-книжку із загадками і прислів'ями, розучити математичну казку і виготовити до неї персонажів.

Висновок. Таким чином, необхідно зазначити, що регулярне використання системи спеціально підбраного репертуару художньої літератури, спрямованого на розвиток пізнавальних математичних можливостей і здібностей, розширює математичний світогляд дошкільнят, сприяє математичному розвитку, підвищує якість математичної підготовленості, дозволяє дітям більш впевнено орієнтуватися в найпростіших закономірностях навколишньої їх дійсності і активніше використовувати математичні знання в повсякденному житті [5]. Одним з найбільш важливих завдань вихователя і батьків є розвинути у дитини інтерес до математики в дошкільному віці. Залучення до цього предмету в ігровий і цікавий формі допоможе дитині надалі швидше і легше засвоювати шкільну програму. А головна мета: виростити дітей людьми, які вміють думати, правильно орієнтуватися у всьому, що їх оточує, правильно оцінювати різні ситуації, приймати самостійні рішення.

Список використаних джерел та літератури.

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Бєленька Г. В., Богиніч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. - К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Большунова Н. Я. Местосказки в дошкольном образовании // Вопросы психологии. 2002. - №2. - С.76-81
3. Данилова В.В., Рихтерман Т.Д., Михайлова З.А. и др. Обучение математике в детском саду. - М.: Академ А, 1997. - С.56-57
4. Ерофеева Т.И., Павлова Л.Н., Новикова В.П. Математика для дошкольников. - М.: Просвещение, 1992. - С.89
5. Интеллектуально-развитие и воспитание дошкольников /Л.Г. Нисканен, О.А. Шаграева, Е.В. Родина и др.; Под ред. Л.Г. Нисканен. М.: Издательский центр Академия, 2002. 208с.
6. Математическая подготовка детей в дошкольных учреждениях / Сост. В.В.Данилова. - М.: Педагогика, 1987. - С.64-67
7. Фоменко Л. И. Сказка — как средство воспитания положительных нравственных качеств в личности дошкольников. // Дошкольное воспитание и образование. - 2008. - №7. С45-48.
8. Формирование элементарных математических представлений у дошкольников / Под. ред. А.А. Столяра. - М., 1988. — 303с.
9. Щербакова К. Й. Теорія і методика математичного розвитку. 2005. Євр. Університет. — 262 с.